

Гриценко-Веселовська О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри історії держави і права*

ПОЛІТИЧНІ ПРАВА ЖІНОК ПІВНІЧНИХ КРАЇН ЄВРОПИ У ХІХ СТ.

Рівні права і можливості всіх членів суспільства у політичному житті країни – є найважливішою передумовою становлення демократичної і правової держави. Але функціонування механізму щодо забезпечення рівних прав та можливостей є дуже проблематичним, особливо в нашій країні, яка перебуває на шляху формування демократичної європейської держави.

Як зазначає Левченко К. Б., політичні права жінок посідають особливе місце як у вченні про права людини, так і в чинному, позитивному праві, оскільки забезпечують повноцінну участь громадян у суспільному житті та у здійсненні державної влади. В галузі політичних прав здавна існувала дискримінація жінок, яка часто закріплена законом (Левченко К. Б. Права жінок: зміст, стан та перспективи розвитку. – Харків, Національний університет внутрішніх справ, 2001 р., С. 360).

Ще з давніх часів місце жінки у суспільному та політичному житті держави була неоднозначною та постійно змінювалась. Так, у Давній Греції жінки не мали жодних прав і не брали участь у суспільному житті. Деякі грецькі мислителі вважали, що жінок не варто вчити навіть грамоти, оскільки, знаючи багато, вони перестануть коритися чоловікам. Що ж стосується виборчих прав жінок, то багато століть політики та державні діячі різних країн доводили, що право голосу можуть мати лише ті, хто володіє нерухомістю чи брав участь у бойових діях. Але в 19 столітті ці ідеї було піддано сумніву. Право голосу поширювали на бідних, однак жінок реформаційний рух не торкнулися. На кінець 19 століття в багатьох кутках світу поширився рух суфражисток, які боролися за надання жінкам виборчих прав.

В Європі питання щодо політичного становища жінок почали розглядатися під впливом ідей Великої Французької Революції, коли в 1790 році в Лондоні з'явився памфлет Мері Уолстонкрафт «Захист прав людини», а в 1793 році її книга «Захист прав жінок» (Wollstonecraft M. The right of woman. London, 1929. P. 144-146).

Також з початку ХІХ ст. англійські філософи І. Бентам та У. Томпсон ставили питання щодо виборчих прав жінки. У. Томпсон наполягав на «повній політичній рівності жіночої статі» (Thompson W. Appeal of one-half of the human race. London, 1825. P. 18-21).

Тривала боротьба жінок за виборчі права (суфражизм) розпочалась у Великій Британії та Північній Америці в середині ХІХ століття. На конференцію в місто Сенека Фолз (США) 1848 року зібралося понад 200 жінок і близько 40 чоловіків із прилеглих містечок і сіл. Конференція заявила про те, що жінка – не лише мати, а й самостійна особистість, і її відносини з державою мають бути безпосередніми, а не через чоловіка чи сина. В 1869 році американка Сьюзен Ентішні створила й очолила Першу Національну асоціацію за жіноче виборче право. Того ж року штат Вайомінг надав жінкам право

голосу. У Великій Британії рух за права жінок пов'язаний з ім'ям видатного філософа Джона Стюарта Міля, котрий з 1865 по 1868 рр. був членом парламенту, де активно виступав за політичні права жінок, а вже у 1867 року виступив у парламенті з петицією, в якій ставилися вимоги надати виборче право жінкам. Також він очолював «Лондонське товариство за права жінок» (London National society for women's suffrage), де також здійснював рішучі дії стосовно виборчих прав жінок (Міллер Д. С. Избирательные права женщин, Москва, 1905, С.8).

Жіночий соціальний і політичний союз, більш відомий як суфражистський, був заснований у 1903 році. Тоді жінки домоглися права голосу в трьох країнах: США (у двох штатах), Австралії та Новій Зеландії. Хвиля боротьби жінок за свої виборчі права дійшла до країн Європи, а також і до Російської Імперії.

У 1918 р. Британський парламент надав право голосу жінкам, котрим виповнилося 30 років, що володіли власними будинками; одруженим жінкам, які вели домашнє господарство; власницям, які одержували від свого господарства дохід не менше 5 фунтів, та випускницям вищих британських навчальних закладів. Однакове з чоловіками виборче право жінки отримали лише у 1928 р., а в США на підставі 19 поправки до Конституції – у 1920 р.

Уперше жінки здобули рівне з чоловіками виборче право в Новій Зеландії у 1893 р. (але це було лише право брати участь у виборах – обирати). Згодом у Австралії в 1902 р. жінки мали право одночасно обирати та бути обраними. В Європі першою країною, яка надала жінкам виборчі права, була Фінляндія. У 1906 році усі фінські громадяни старше за 21 рік отримали повні політичні права на парламентських виборах. Таким чином, у 1906 році жінки Фінляндії завоювали право голосу на загальних виборах. В той же час, фінські жінки були першими у світі, такими, що отримали право виставляти свою кандидатуру на вибори до Парламенту; завоювавши необхідну кількість голосів, стати членом фінського Парламенту.

Надалі отримання жінками виборчого права виглядало так: Австрія – 1918 р., Бельгія – 1948 р., Греція – 1952 р., Данія – 1915 р., Ірландія – 1918 р., Іспанія – 1931 р., Італія – 1945 р., Нідерланди – 1919 р., Німеччина – 1919 р., Норвегія – 1913 р., Португалія – 1931 р., Франція – 1944 р., Швейцарія – 1971 р., Швеція – 1921 р. Останніми серед європейських країн були Люксембург (1978 р.) та Ліхтенштейн (1986 р.) (Романюк А. С. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини XX – поч. XXI ст.: навчальний посібник. – Київ, Знання, 2011 р. С. 255).

Так, треба зазначити, що завоювання жінками своїми політичними правами пройшло дуже довгий шлях і ще не досягло свого успішного кінця. І нам, як громадянам незалежної України, треба брати приклад з європейських розвинених країн, які одні з перших на світовій арені вступили на демократичний шлях гендерної рівності.